

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a două si a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 67.

— Sibiu, Mercuri 25/5 Septembrie. —

1883.

Din Ungari'a.

Revoltele antisemitice în locu se se curme, mai virtosu se întindu prin comitate în proporțiuni care fără a exagerá cātu de puțin, au devenitu în adeveru fioróse. În 2 comitate, Zala et Somogy gubernulu a proclamatu legea stataria, sau ceea ce în casulu de față este totu un'a, legea martiala. Între 28 și 30 Augustu s'au întemplat lucruri în adeveru barbare.

În comitatulu Zala la comunele orasiene Zala-Egerszeg, Zala-Lövö, apoi în comunele Budafa, Csép, Salomvár, Zalapatak, Jakab tóte boltele jidoviloru au fostu sparte și tóte marfile nimicite, ferestrele sfarmate, éra în doue comune s'au datu focu, anume în Szepetke au arsu 48 de case, în Bezeréd 36 și dupa altii comun'a întréga ar fi prefacuta în cenusia. În unele locuri devastatiunile tînura doue nopti un'a dupa alt'a.

În comit. Somogy la Gyékényes daunele facute jidoviloru se urca la 35 mii fl., în Csorgo totu cam atáta. La Nagy-Alad, Marczali și Albert-Irsa inca au fostu mari devastatiuni. Pe la tóte acelea comune au alergatu trupe de pedestrima și calarime cu atátu mai virtosu, cã s'au mai sculat și în alte comune câte 8—9 sute de ómeni armati mergendu pe la orasie cá se ajute a esterminá pe jidovi. S'au întemplat și mórte de ómeni, éra altii raniti și schilaviti. Servitiulu trupelor a devenitu nespusu de greu prin alergarea dela o comuna la alt'a dío'a și nóptea.

În acelasiu timp se scrie și din Ungari'a superiori dela cetatile Ungvár și Besztercebánya despre persecutiuni jidovesci.

Sémena tare, cã partid'a antisemitica lucra dupa unu planu precugetatu.

Inca și în Transilvani'a în comitatulu Solnocu-Doboca mai omorira pe unu altu jidovu cunoscutu de usurariu fara sufletu si'lu aruncara în Somesiu.

Asteptamu sciri ulterioari; cã-ci tóte acestea nu mai au forma de revolte simple, ci de revolutiune.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Prisonierulu din Caucasu de Joanu Golvinu.

Traducerea de G...u.

(Urmare.)

— Fiulu meu i dise ea, perderea ta te mahneste într'atáta, cã ea me dispensédia de a me turburá eu insumi. Nu me mai opunu plecarii tale, sunt stéu'a ta, dar voiu face asia, cá se te readucu cātu mai iute lâng mine. Tu n'ai tata, trebue cá se i tînu eu loculu; elu póte, cã nu ar fi combátutu resolutiunea ta.

— Da, mama, voiu plecá. Acum séu mai tardiu se va aflá despre nefericirea mea si s'ar fi aflatu unii, care s'ar fi bucuratu de acésta, departarea mea insa me va scapá de batjocurile loru.

— Eu nu cunosc pe nimeni, care se se póta bucurá de nefericirea nóstra și óre s'ar gasi ceva mai multu decátu a nesocoti mórtea pentru a obtinea tacerea loru.

Cincisprediece dile dupa acésta conversatiune, Golubkoff se atasiase la corpulu de armata din Caucasu, care dupace au parasitu positiunile sale, se retrase cátra muntii Daghestanu si dupace ocupase fara nici o lupta, inaltimile dela Mitchikal, se dirigia spre Dargo, cea din urma resiedintia a lui Schamyl unde se sperá cã se voru gasi si distruge provisiunile sale de resbelu.

Acestu primu successu produse liniste de spiritui în ofierii cei mai juni, cari luara nepasarea inamicului de slabiciune, atunci, candu ei ar fi fostu asia de usioru distrusi toti fia la Mitchikal, fia la portile dela Andy; dar éra ceva teribilu la mijlocu, în acésta tacere si neactivitate. Toti, care cunoscseau resbelulu nu vedeau decátu precursorulu unei lupte mari. Trebuea acuma se se cumpere fiacare pasu de terenu prin mórtea vreunui soldatu si abia se incepuse lupt'a în acésta padure deja asia de fatala Russiloru, cã trebui se se ia cu baioneta fiacare baricada, se se blochodie arborii unulu dupa altulu, cã-ci padurea chiaru parea a se fi armatu

Referitiu la cele amintite mai aflamu în diariile, din Bpest'a urmatórele amenunte:

Situati'a din comitatulu Zala și Somogy în parte devine totu mai periculósa. Prin orasiile ocupate de ostire multa domnesce linisce, asia în Egerszeg, Kanisza, Keszthely și Kaposvár, dara la tíera lucrurile stau reu. Trenulu de eri au adusu o multime de fugari, mai alesu femei și copii. Ce povestescu acestia, este îngrozitoru. De cinci dile evreii nu au cutediatu se se odichnéscá nóptea nici prin comunele în care n'a fostu inca jafu și prada. Nici copiii nu se desbracau de frica, standu gata de fuga. În Pest'a nu se scie nici a diecea parte din ceea ce se petrece la tíera. Sute de tierani ambla cu cóse, topóre, furci și ciomege prin sate cautandu unde sunt evrei. Ei nimicescu sau jefuescu totu. Turburatorii sunt bine organizati și au capii loru. Astadi sunt déjà cute de familii aduse la sapa de lemn, si daca gubernulu va stá totu asia cu manile în sinu, voru seracá mii de familii. Multimea jafuitóre crede, cã nimeni nu'i va luá la socotéla și faptele o intaresca în acésta credintia. Autoritatile nu sunt în stare a face ceva, sau nu au bunavointia, nici energia. Privescu liniscite la acestu vandalismu. Ostirea candu vine, nu e de ajunsu, sau prea tardiu. Nici nu s'au facutu arestari. Si crestini de prin comunele pradate sunt indignati de portarea gubernului. Ei chiaru dicu, cã până-ce nu se va aplicá asupra talchariloru legea martiala, linisce nu se va restabili.

Între fugarii sositu la Pest'a sunt multe familii din orasiile din Zala și Somogy. Multi fugu la Fünfkirchen, Oedenburg și Stuhlweissenburg. Se astépta cá trenurile se mai aduca fugari, dintre cari multi de abia scapa cu viéti'a.

Se confirmá scirea, cã unu comissariu alu gubernului s'a trimisu la Zala, unde a fostu proclamata legea martiala. Din Egerszeg se anuntia de eri: Sute de tierani au jafuitu sér'a în comun'a Berencez; în multimea selbatica éra și individi mascati; evreii au fugitu lasandu'si avutulu pe man'a talchariloru. Astadi a sositu ostirea reclamata acum trei dile. La Udvarhely a fostu totu asia. Ací a fostu greu ranitu unu evreu. În Segrad, unde crestini și evreii au traitu în buna întielegere, sunt temeri de

turburari, precum și în alte comune. Ostirea pusa în miscare nu e de ajunsu. Întregu comitatulu Zala e cutreeratu de mii de talchari. Primari și judecatori de ocóli ceru ajutoriu militariu; autoritatile au perdutu capulu. La Zala-Lövö s'a dusu la 6 óre unu escadronu de cavalerie; ací e cuibulu turburariloru de astadi. La nópte voru plecá doue companii de infanterie din Oedenburg. Subprefectulu a primitu scirea din Sümeg, cã si acolo, precum si la Turjek și Türke-Szent-Peter au fostu turburari. Judele de ocolu a cerutu instructiuni, spre a se luá mesuri pentru viitoriu.

Colonelulu printiu Liechtenstein se dice cá telegrafédia din Egerszeg în fiacare di imperatului. Se asigura, cá talcharii din Lövö au fostu straini si cá tieraniloru le pare reu de cele suferite de cei jafuiti. Numai asia numit'a inteligentia vede bucurosu petrecénda-se asemenea lucruri (?).

Pregatiri pentru resboiu.

Correspondentulu particulariu din Petersburg alu diariului „Débats“ dá într'una din corespondentiele sale urmatórele detalii privitóre la pregatirile de resbelu ce se facu din partea Rusiei, Germaniei și Austriei:

Fiacare din cele trei imperii lucrédia mereu la nisce lucrari strategice pe fruntariile loru respective. Deunadi chiaru press'a gubernamentalá din Berlinu aratá pe largu mesurile luate de Rusi'a pentru a'si intará frontier'a cu garnisóne fórté mari si a terminá cātu mai repede lucrurile sale defensive. Din 13 divisiuni de cavalerie, diece sunt asiediate pe partea russa despre frontier'a austro-germana; din acestea 10, siése sunt insirate între Vistula și Nimen, la câteva mile numai departe de frontier'a germana. Totalulu fortieloru militare întretínute de Rusi'a în tóta partea de vestu a imperiului seu se compune din siése corpuri de armata, din cari 2 în Varsiovi'a si câte unulu în orasiile Riga, Vilna, Dublin și Jitomir. Fiacare corpu de armata se compune din 2 sau 3 divisiuni de infanteria si o divisia de cavalerie (doue brigade cu câte doue regimente).

victorie i respunde, repetatu de tóta cohort'a munteniloru pe candu Rusii sunau retragerea si isi continuau drumulu, lasandu o parte din convoiu în manile inamicului.

— Numai e nici o sperantia! isi dise Golubkoff sunt prisonieru si voiu remanea prisonieru! Cu ce mahnire privia atunci tóte aceste cadavre neinsufletite, intine împregiurulu lui. Circasiunii le strinsera pe ale loru si le lasara pe ale Russiloru, pentru a le servi de baricade. Ei adunara pe prisonieri, érau mai multi de o mii; dar Golubkoff éra celu mai vechiu între ofieri si fú tratatu mai cu atentiune. Unu munteanu aduse spad'a sa care trecu din mana în mana, pe candu ceilalti ilu aretau cu degetulu si i laudau curagiulu.

Prisonierii fura impartiti în grupe mici, apoi în diferite aule séu sate, si acolo distribuiti pe la case ale caroru stapani trebuiau se i supraveghiedie, si se i întrebuintedie la diferite lucruri. Soldatii fura bagati în fiare; Golubkoff datu în padia a doi ómeni armati, fú asiediatu la celu mai batrenu dintre Circasieni, într'unu aulu (satu) tscheschean, inamicu Rusiei.

Prututindeni pe unde trece, campiile érau devastate si satele despoporate, resbelulu pustiise totu; femeile, batrenii si copii veniau singuri la intalnirea Russiloru, injurandu-i si scotiendu strigate de bucurie. Soldatulu rusu teribilu în lupta, este dulce si afabilu odata desarmatu. Elu supera pe inamiculu seu prin resignatiunea sa si ilu induiosédia prin supunerea sa. Ingeniosu a placea si neobositu la munca, elu ajunge curendu a fi iubuita. Circasiianulu, la rendulu seu, este prea bravu pentru a nu fi generosu; elu maltratédia raru pe prisonieru si daca modulu de viatia alu munteniloru n'ar fi fostu asia de contraru moravuriloru Russiloru, positiunea sa în mijloculu loru n'ar fi fostu mai rea decátu aceea de care se bucurá în armata; dar Circasiianulu este de o temperantia neaudita si nutritmentulu seu compus în mare parte din urediu si lapte de calu, place cu greu unui Russu. Friptur'a si vinulu sunt cu totulu rezervate oficerului, care platesce si care adese ori le rescumpera. Batrenulu, care daduse ospitalitate lui Golubkoff

pentru a respinge pe cutezatorii, care pretindeau se supuna o tíera virgina de jugu.

Cu tóte acestea, inamiculu nu astépta decátu sosirea convóieloru rusesti pentru a se aruncá asupra acestei pradi pe care-o cautá cu mare sete. Trebui a se întrebuintia cea mai mare parte din fortie pentru a le aperá si acum se incinse lupt'a cea mai teribila.

Golubkoff adoptase o metoda particulara pentru a se bate; elu despretiui sabia circasiana de care se servescu ofierii russi cu preferintia în acestu resbelu în care baioneta jóca rolulu celu mai mare, elu isi conservase spad'a sa de cuirasier pe care o manúá perfectu; usandu de verfulu ei mai multu decátu de taisiu, aperandu-se asia de bine, lovindu si într'o parte si într'alta si prevenindu lovituri de lovitori, séu evitându-le prin miscari destere ale corpului seu, asia cá isi atrase asupra lui atentiunea inamiciloru chiaru. În zadaru se încercau ei a se aruncá cu pumnalulu în mâna asupra lui mai multi de odata; spad'a sa dedea dreptate ori cui înainte de a se atinge de elu. Ucigandu mai multu decátu ranindu, elu se impresurá de cadavre inamice si isi deschise unu drumu, care i permitea a'si aruncá privirile asupra camaradiloru sei. Curendu zari elu, unde éra lupt'a mai mare pe generalulu Passek, impresuratu mai de tóte partile si luptându cá unu desperatu Golubkoff alerga în ajutorulu seu strigandu: „Urmati-me.“ Dar numai avea pe nimeni în urm'a lui cá se i auda vocea. Singuru elu se precipita cátra generalu, resturnandu pe toti circasiinii în trecerea sa; elu sosesc, dar doue lovituri de pumnalu alu strepunsu pieptulu generalului, care cadiu mortu. La acésta vedere, arm'a lui Golubkoff i scapa din man'a. — Passek, s'a dusu? striga elu si se arunca asupra corpului, care isidete cea din urma resuflare. Lacrimile i inundara ochii, elu se ridica si isi cautá cu ochii arm'a pentru a resbuná pe amicululu seu din copilarie, dar manile i sunt retínute — este facutu prisonieru!

Circasiinii taiara capulu generalulu Passek si ilu dusera în triumfu. Ucidedi-me! le strigá Golubkoff, ucidedi-me! Unu strigatu selbaticu de bucurie si de

In aceleasi proportiuni inaintéda si lucrarile de fortificatiune. Sistemul de apărare alu Poloniei este basatu pe unu triumphiu ale carui trei verfuri sunt piatile intarite dela Varsiovi'a-Modlin, Ivangorod si Brest-Litavsk. Varsiovi'a va mai fi intarita inca cu 13 forturi, Modlin, Ivangorod si Brest-Litovsk fiacare inca cu câte 8 forturi noue.

Pentru a face fația unei invasiuni venindu din provinci'a de vestu a Prussiei, Russi'a dà o fortia fôrte mare de resistentia orasieloru Kovno, Grodno si Bielostock. A dou'a linie de apărare a Russei, mergendu dela nordu la sudu, coprinde orasieloru Dunaburg, Minsk, vechi'a fortarétia Bubuisk si Kiev.

Acesta este, in punctele sale de apărare, sistemul de apărare alu Russei.

Prussi'a si Austri'a nu se lasa mai pe josu.

Königsberg a fostu intaritu cu 13 forturi detasiate. Despre mare, Memel si Pillau au fostu puse in stare a se opune unei debarcari. Anulu trecut, diarele din ambele state s'au ocupatu fôrte multu de mersulu acestoru lucrari, urmate cu cea mai mare activitate. Afara de acésta, natur'a mai asigura fortulu Koenigsberg avantagiulu unei constante comunicatiuni pe apa cu Dantzig, altu orasiu intaritu.

Acésta piétia, prevediuta cu forturi detasiate, si ale carei imprejurimi potu fôrte lesne se fia inundate, presentã unu mare abtocolu mersulu unei armate.

Thorn, Graudenz si Marienburg completédia a dou'a linie de apărare, care urmédia cursulu Vistulei.

Austri'a a decisu de a mantiné intaririle dela Cracovi'a si Prezemysl si ar trebui puçinu lucru pentru a astupã trecátorele Carpatiloru care presenta atâtea motive de intariri naturale.

A dou'a linie de apărare coprinde Olmütz si Comorn si cursulu riulu Tisa. In diferite puncte, cea mai mare parte din lucrari nu sunt pâna acum decâtu in stare de proiectu.

Condițiunile resbelului modernu sunt, cu unu sistemul de fortificatiuni, lipite, cá se dicemu asia, unele de altele, o rețea de cali ferate cari permitu a concentra iute pe unu punctu datu o armata numeroșã.

Retieau'a austriaca, de si nu atátu de devoltata si strategica cá cea prussiana, asigura cu tóte acestea o repede concentrare a fortieloru militare la frontier'a galitiana.

O mare activitate domnesce in cãtesi trele aceste state in privinti'a construierei de linii ferate strategice. Pâna acum inse aceste lucrari n'au esitu din fas'a studiiloru pregatitóre, afara de construierea caiei ferate Brest-Litovsk-Pinsk, care de câteva luni este impinsa cu cea mai mare activitate.

Cestiunea este acum a se scí, candu si intre cine va avea locu resbelulu, pentru care se facu atátu de multe pregatiri.

(„Telegrafulu bucur.“)

vorbã rusesce; respectandu bravur'a óspelui seu, se puse curendu cu elu intr'o intimitate protectrice. Elu i vorbi adese ori de resbelulu nejustu pe care Russii ilu purtau contra tierii sale. „Pentru-ce veniti, i dicea elu, a ne impune civilizatiunea vóstra?“ amu vediutu-o mai de aprópe, cá-ci intr'unu timpu, recunoscuseram puterea vóstra; dar noi amu vediutu cá erã mai bine a fi inamicii decâtu amicii vostrii. Regimulu vostru nu e mai bunu cá alu nostru: voi ne diceti brigandi si voue ve diceti crestini; dar pe candu voi nu ucideti, furati si amploiatii vostrii au tóte vitiurile hotiloru fara o singura virtute a brigandiloru. Pâna candu ne voru vinde glóntie si prafu, noi vomu castigã totu, batendu-ne cu voi si vomu perde totu supuendu-ne voue. Lucsulu vostru nu ne atinge si biblia vóstra e mincinosã, cá-ci voiu nu faceti nimicu din ceea ce ve dictédia ea. Noi amu fostu fericiti inainte de a fi venitu voi la noi si a ne dice, cá eramu rebeli si cá voi v'ati propusu a ne supune. Vedi acesti munti? piciorulu vostru nu este facutu a umbra pe acolo si acolo ve veti lasã ósele.

Noutatile despre armata sosira curendu, ele erau cu totulu in favorulu munteniloru; Vorantzof nu scapase de ferulu loru decâtu prin miracolu si numerulu prisionieriloru russi erã asia de mare, cá Golubkoff perdu tóta sperantia de a se vedea eliberatu. Elu studia moravurile acestei tieri iubita de ceriu si bogata in fortia sa virginala. Absentia mai de totu a religiunei ilu frapã; dar nascerea unui guvernamentu conscienciosu si forte i paru a prevesti o noua era pentru acestu poporu. Schamyl ajunse din ce in ce a reuni tóte semintiile sub puterea sa in unu locu comunu de patriotismu si ura contra opressoriloru. Elu prevediu cá Russi'a va avea inca multu se lupte pâna se triumfedie. Aducendu'si aminte de incheierea poemei lui Pouschkin, elu se gandia la man'a misterioșã a unei femei, care l'ar eliberã si elu asteptã

(Va urmã.)

Croati'a.

(Situatiunea cea maigrea si maicritica). Dupa revoltele cunoscutu din scirile anteriori si dupa dimissiunea depusa in manile Maiestatiei Sale de cátra banulu Croatiei comite Peiacevici credeau multi cá croatii nu se voru mai opune, ci voru lasã cá se se implinésca voi'a ministeriului ungurescu asia cum se adoptase aceea in conferentiele ministeriale tñute la Vien'a, cá adeca tablele trantite se se puna la locu cu solemnitate atátu in capital'a Agramu, cátu si preste totu in tiéra pe unde au fostu date la pamentu; éra intr' aceea ministeriulu se prepare unu proiectu de lege pentru sesiunea de tótna, prin care cestiunea marcei (insignia) statulu se fia regulata spre indetularea Croatiei. Maiestatea Sa comisese banulu, cá inainte de a se retrage, se ia asupra'si reasiedierea tabeloru prin organele competente. Terminulu erã pusu pe 7 Septembrie.

Nimicu din acestea nu s'au intemplat, ci cu totulu altceva. Banulu Peiacevici s'a intorsu la Agramu din Vien'a fara a mai asteptã si alte conferentie in Vien'a. Intr'aceea croatii au continuatu in mai multe locuri din tiéra cu departarea inscriptiuniloru magiare, éra iritatiunea mergea crescendu in totu coprinde tierii, nu numai pe la orasie, dara si pe la sate. Escessele insoçite de amerintiari se inmultiescu pe fiacare di. Comitele Peiacevici a fostu totudeauna amicu alu unguiloru, elu inse cunósce prea bine si pe croatii sei, precum si progressele facute de ei in cei patrudieci de ani din urma in ideile politice si in consolidarea simtiementeloru nationali. Urmarea fù, cá dupa scirile positive din 28—30 Augustu fostulu banu supuse Maiestatiei Sale declaratiunea, cá elu nu póte impliní vointi'a Mai. Sale, din cauza cá nu póte se se ia asupra sa raspunderea pentru urmari!

Acésta e situatiunea momentulu. Dupa acea scire ministrulu Tisza fù chiamatu la Vien'a érási de urgentia, sau cum dicu ardelenii, in fumulu capulu si in ruptulu capulu. Cele mai multe diarie magiare voru se scia, cá ministrii unguresci isi legasera portofoliile, adeca amerintiara cu dimissiune. daca nu li se va impliní voi'a prin umilirea Croatiei, éra de alaltaeri incóce se vorbesce tare, cá ministrii pretindu chiaru proclamarea de stare esceptionala si silirea prin puterea armata! Intr' aceea croatii au decisu, cá in dio'a in care se voru restaurã inscriptiunile magiare, se inaltie pe la tóte casele capitalei stéguri negre, cá totu atâtea semne de doliu nationale.

Mai tóta press'a magiara si cea din Vien'a recunósce, cá situatiunea este din cele mai critice, mai virtosu daca se va combinã si cu necurmatele revolte antisemitice din Ungari'a.

Din Romani'a.

(Caletori'a M. Sale Regelui Carolu in strainetate.)

M. S. Regele, fiindu invitatu de A. S. Regale principele Wilhelm alu Prussiei, se fie nasiulu celui de alu doilea fiu alu seu, a hotaritu a asista in persóna la acésta serbare de familie, si a plecatu Joi, 4/16 Augustu, la óra 1 dupa amédi, dela Sinai'a, insoçitu fiindu pâna la Predealu de M. S. Regina, domni ministri, domni insarcinati de afaceri ai Germaniei si Austro-Angariei si de alte notabilitati.

De acolo, M. S. Regele a urmatu caletori'a Sa cu trenulu acceleratu prin Brasiovu, Clusiu, Grosvardein, Hatvan si Ungari'a de susu spre Silesi'a. Augustulu nostru suveranu a fostu insoçitu de ministrii plenipotiari la Berlin si Vien'a dnii Liteanu si Carpu, de domni generali Falcoianu si Budisteanu si de adjutantii regesci colonelulu Candiano si maiorulu Negel.

M. S. Regele sosindu a doua di Vineri, la 4 ore dupa amédi, in Oderberg, hotarulu regatulu Prussiei, fù intimpinatu de domnu locotenentu generalu von der Burg si de maiorulu de John din garda regale, cari au fostu atasiati pe lângã persóna Maiestatiei Sale pe totu timpulu cátu a statu pe teritoriulu Prussianu. Dupa unu micu repausu, Regele a pornitu spre Breslau. La tóte statiile, i se facu primirea cea mai caldurósa din partea populatiei care se imbultia prin gari, aclamandu cu iubire pe iubitul nostru suveranu.

Gubernatorulu Silesiei, care venise se salute la Annaberg pe Majestatea Sa, presinta in diferite statii autoritatile locale venite pentru a depune omagie loru inaintea Regelui.

La orele 10, trenulu intra in gara Breslau, splendidu iluminata. Pe peronu se aflau, in mare tñuta de gala, locotenentu generalu de Oppen,

comandantulu orasiului, Burgmeisterulu Breslului, presedintele politiei, autoritatile administrative si judecatorești, clerulu protestantu si catolicu, precum si unu publicu numerosu.

Majestatea Sa, purtandu uniform'a regimentulu seu prussianu de dragoni, s'a coboritu din vagonu si a primitu presintarea tutoloru persóneloru cari venisera spre a'Lu intimpina, adresandu-le cuvinte binevoitóre.

In momentul de a parasi gar'a, o mica fetitia imbracata in costumul nationalu, dete suveranulu nostru unu frumosu buchetu cu culorile Romaniei, urandu'I buna venire.

Majestatea Sa, sündu-Se in trasura cu locotenentu generalu fon der Burg, S'a indreptatu spre castelulu regal, strabatendu stradele orasiului intiesate de lume ce asteptã pe Regele nostru spre a'Lu aclama cu vii si repetate urari.

Pe marea piatia a castelulu regescu, asiediat generalii, totu corpulu ofiterescu alu garnisónei din Breslau si o companie de onóre cu drapelul si cu musica in frunte, care a intonatu imnul nationalu Romanu.

Augustulu nostru suveranu, parasindu trasur'a, a trecut inaintea frontulu, a adresatu câte-va cuvinte binevoitóre ofiteriloru superiori si a primitu defilarea trupei. Piatia era iluminata cá dio'a. O cina fù pregatita in castelu, unde Majestatea Sa a trecut noptea.

A dou'a di, Sambata, 6 Augustu, la orele 8 inainte de amédi, comandantulu garnisónei s'a infaçiosiatu la raportu spre a lua ordinele Majestatiei Sale. O musica de infanterie executa in diminétia acestei dile sub ferestrele locuintiei Regelui deosebite cantari. Dupa aceea, Majestatea Sa a primitu pe domnu Jonu Bratianu, presedinte alu cabinetulu, care, inainte de a se întórce in Romani'a, venise pentru a intimpina si a saluta pe Augustulu nostru suveranu.

La 10 ore, Regele plecã spre Berlin; la gara deosebite autoritati si unu numerosu publicu li areta aceeasi simpatie, cu care Majestatea Sa a fostu primitu si salutatu in tóte garele strabutate in drumulu Seu spre Potsdam. La orele 5, trenulu intra in gara centrale din Berlin. Acolo asteptau A. S. principele Frideric de Hohenzollern, fratele suveranulu nostru, comandantulu Berlinulu, presedintele politiei si multe alte persóne de distinctie. Dupa unu micu repausu, trenulu regal a condusu pe Rege la Potsdam, unde a sositu la órele 6^{1/2}. A. S. Imperiale si Regale principele Corónei, impreuna cu fiulu seu, principele Wilhelm alu Prussiei, au intimpinatu pe Inaltulu óspe alu Imperatulu Germaniei.

Majestatea Sa impreuna cu A. S. Imperiale si Regale principele Corónei S'au suitu intr'o trasura a la Daumont si S'au indreptatu spre Sans-Souci, aclamati fiindu in totu lungulu orasiului Potsdam de unu numerosu publicu, care salutau cu respectu pe aceste Inalte si Auguste persóne.

La Sans Souci, in splendidulu Palatu, numitu Orangerie, pregatitu pentru locuinti'a Regelui, o marétia privesce s'a infaçiosatu. Principii Regesci, generali, toti oficerii corpuriloru gardei din garnisona Potsdam si antaia companie a 1-lui regimentu de gara cu drapelulu si musica, toti in mare gala, stau asiediat pe terasele de marmura inaintea palatulu.

Majestatea Sa S'a indreptatu spre principii Regali, stringandu-Le man'a, si a trecut apoi insoçitu de A. S. Imperiale inaintea frontulu acestoru trupe de elita, salutandu corpurile de oficeri ce I-au fostu prezentate de A. S. Imperiale, principele Corónei.

Dupa defilarea gardei, in care se gasea si principele Wilhelm de Hohenzollern, nepotulu Regelui, Majestatea Sa a fostu condusu in apartamentele Sale de cátra principii Regesci, unde Majestatea Sa Imperatulu Germaniei, purtandu cordonulu Stelei Romaniei cá si toti principii Casei regale, a venitu spre a'I urã buna venire. Dupa acésta, avu locu unu prandiu la care M. S. Imperatulu a beutu in sanetatea Regelui Romaniei.

Sér'a, s'a luatú céiulu la M. S. Imperatés'a Germaniei, unde se aflau toti principii si principesele familiei Regale impreuna cu suitele Loru si unde Regele a prezentatu Imperatesei suit'a Sa militara.

Duminica, 7 Augustu, la 8 ore diminétia, Augustulu nostru suveranu S'a dusu la A. S. Imperiale si Regale, principele Corónei, si a luatú dejunulu impreuna cu familia Sa.

La 10 ore, Majestatea Sa a asistatu la serviciulu divin si a facutu apoi visite la diferitii principii ai Casei regale.

La ora 1, a avutu locu cu mare ceremonie

botezulu celui de alu doilea fiu alu A. S. R. principele Wilhelm, in castelulu orasiului Potsdam.

Acésta serbare stralucita s'a sfarsitu printr'unu prandiu de gala, unde M. S. Regele era asediatu lângă Imperatésa Germaniei; éra sér'a, o serata se dete la A. S. I. principele Corónei.

Luni, 8 Augustu la 7 ore diminétia, Majestatea Sa a mersu calare pe loculu de exercitiu, spre a vedea manevrandu trupele garnisónei Potsdam. M. S. Imperatulu, sosindu calare, a ordonatu defilarea trupelor.

La 5 ore, se dete unu prandiu in familie, la care a luat parte si A. S. Imperiale, Marele Duce Mihailu alu Russiei, sositu in acea di la Potsdam.

Marti, M. S. Regele a petrecutu dio'a intréga la Berlin, visitandu expositi'a igienica, unde fu primitu de toti membrii comitetului si incongiuratu cu mare simpatie de către multimea care se gramadea in giurulu Seu. Dupa aceea, Regele a visitatu la Charlottenburg institutul de fete alu Imperatésiei Germaniei, unde se gasea mai multe romance; acolo a fostu primitu de inspectorulu generalu alu scóleloru, de directricea institutului, precum si de personalulu scólei.

In sal'a in care erau adunate peste 100 fete, domniórá Ghica Comanesteanu a adressatu, in numele tutuloru scolaritiloru, cuvinte de buna venire Augustului Visitatoru, oferindu-I unu buchetu de flori. Regele multiamindu, a recomandat fetele romane de a face onóre tieri si numelu lor, aretandu Inalt'a Sa satisfactie si directricei pentru ingrijirea parintésca si educatia ce o da acestoru tinere generatii romane, cari isi primescu crescerea si invetiatura acolo. In dio'a acésta, Majestatea Sa luá prandiulu la A. A. L. L. principele si principesa Frideric de Hohenzollern, intorându-Se sér'a la Potsdam.

Mercuri diminétia, Regele a bine-voitu a acorda unu mare numeru de audientie, si a facutu visite de plecare. La 5 ore, s'a datu in onórea Sa o masa de familie la A. S. R. principele Wilhelm alu Prussiei; dupa prandiu, M. S. Imperatulu a insoçitu pe Rege la palatulu Orangeriei, unde a statu inca aprópe o óra cu suveranulu Romaniei.

Sér'a, s'a luat unu céiu la Imperatésa, dupa care Regele multiami M. M. L. L. Imperatului si Imperatésiei Germaniei pentru caldúrsa primire ce a gasitu in totu timpulu câtu a statu in sinulu familiei Regale. M. S. imperatulu plinu de dragoste a imbratisatu pe Regele Romaniei, urandu'I cale-torie buna.

Joi, la orele 8 de diminétia, Augustulu nostru suveranu plecá cu unu trenulu regalu din Potsdam, luandu drumulu spre Dresda. Sosindu acolo la 12 ore din di, a fostu salutat de autoritatile civile si militare, si urmá caletori'a Sa la castelulu Pillnitz, unde a fostu asteptatu la gara de M. M. L. L. Regele si Regina Saxoniei.

Tóta dio'a Majestatea Sa a petrecut'o in sinulu Familiei regale; éra a doua di a fostu recondu de M. M. L. L. pâna la gar'a dela Pirna, jumetate ora dela castelulu din Pillnitz. Aci, Regele Romaniei a luat trenulu ce merge la Vien'a.

Sosindu la orele 12 la Prag'a, suveranulu nostru a fostu asteptatu de comandantulu generalu alu Bohemiei Feldzeugmeister Philipovici, de generalii comandantii de divisiu si brigade, de alti oficerii superiori, precum si de gubernatorulu civilu Locot.-Feldmarechal Baronulu de Kraus si de o garda de onóre cu drapelu, care a primitu pe Majestatea Sa intonandu imnulu nationalu Romanu.

Dupa ce Regele primi defilarea gardei si multimi celoru de façia, Se indrepta spre Brünn, unde se urma aceiasi primire cá la Prag'a.

La 7 ore sér'a trenulu sosi la Vien'a.

M. S. Imperatulu Austro-Ungariei, avendu ordinulu Stelei Romaniei, asceptá pe Rege, care purtá uniform'a regimentulu Seu austriacu si cordonulu Santului Stefanu.

Primirea a fostu din cele mai cordiale.

M. S. Imperatulu a prezentatu M. S. Regelui autoritatile civile si militare, ce se gaseau pe peronu precum si pe Lt. Feldmarechal Baronu Cornaro si pe comitele de Wolkenstein, adjutantulu M. S. Imperatului, cari au fostu atasiati pe lângă Regele nostru in timpulu siederei Sale in Vien'a. Dupa aceea, Imperatulu Austro-Ungariei a invitatu pe suveranulu Romaniei de a trece pe dinaintea gardei de onóre, avendu drapelu si musica, care intona imnulu nationalu romanu.

Majestatea Sa a prezentatu apoi Imperatului suit'a Sa. Amendoi suveranii, suindu-Se in trasura S'au indreptatu spre palatulu Imperialu din Burg, unde M. S. Imperatulu a condusu pe Augustulu seu óspe in apartamentele ce'I erau pregatite.

Inaltii demnitari ai Curtiei au intimpinatu la scar'a de onóre pe aceste Anguste Persóne.

Onorurile au fostu date in salónele palatului de gard'a austriaca si ungara.

Sér'a a avutu locu o cina.

Sambata, 13 Augustu, la 9 óre diminétia, M. S. Imperatulu veni la Rege, unde a remasu o jumetate de ora. Apoi Majestatea sa a primitu pe ministru afaceriloru si alu Casei Imperiale, domnu comite Kalnoky, pe ambasadorulu Germaniei principele Reuss, pe Feldzeugmeister baronulu Bauer, comandantulu la Vien'a, pe domnu baronu de Mayr, ministru plenipotentiaru si trimisu extraordinaru alu Austro-Ungariei la Bucuresei, precum si alte multe persóne.

La ora 1, suveranulu nostru facu o visita M. S. Imperatésiei la Schönbrunn, unde a statu câtu-va timp.

Dupa aceia, visita pe Archiducii ce se gaseau la Vien'a precum si pe comitele Kalnoky.

Lu orele 5, se dete unu prandiu in onórea M. S. Regelui, la care a luat parte toti ministrii Imperiului si inaltii demnitari ce se gaseau in Vien'a. Mijloculu mesei era ocupatu de M. S. Imperatulu si M. S. Regele. La drépt'a Augustului nostru Suveranu éra asediatu comitele Kalnoky, la sting'a Imperatului éra domnul Carp, ministrulu Regelui la Vien'a.

Dupa mésa, M. S. Imperatulu a prezentatu Regelui persónele ce erau de façia.

Sér'a M. S. visitá expositiunea de electricitate, unde fu primitu si condusu dn comitele Wilczek si de comitetulu expositiunei.

Domineca, la 8 óre demanétia, Suveranulu nostru merse in capel'a palatului Burg, unde ascultá serviciulu divin.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“

Lipov'a, 10 si 11 Augustu.

(Urmare si fine).

Sér'a, la balulu datu in favorulu fondului de teatru, a participatu unu publicu numerosu cá si in sér'a precedentu la concertu. Pavilionulu, coridorulu plinu de sexulu uritu, nejuicatoriu, in lainerulu celoru 2 sali de jocu, dansatori numerosi. N'am ce dice, au fostu si dansátore totu atátu de multe, de nu mai multe cu unu óre-care numeru. Destulu atátu cá damele de romanu au fostu reprezentate intr'unu numeru frumosu. Am vedutu pe 6 si in costumu nationalu, diu aceste, dóne apareau mai frumosu in pitoresculu loru costumu, cá doi luceaferi intre miriadela de stele de pe cerulu azuriu. Onóre femeiloru romane cá au inceputu odata a se folosi cu astu-felu de ocaziuni de portulu loru celu frumosu si impunetoriu. Cu multu mai bine le ar fi statu si celorlalte in costumu nationalu decâtu in vestiminte de metasa nemtiésca.

Aici afiu loculu, cá se reflectediu despre unu scadiementu principalu ce-lu are sexulu nostru frumosu in vorbirea limbei nóstre romanesci; sau cá vorbesce fórtu reu, sau cá este indulcitu de limbi straine, din caus'a cá are educatiune contrara spiritului nationalu. Numai aici, in fatia unui astu-feliu de numeru destulu de considerabile alu sexului frumosu de prin partile aceste, am potutu se'mi facu o idee clara, cá acestu defectu este irradacinatu. Este timpulu supremu acum si nu mai departe, cá se'si dea odata sam'a romanii in acésta cestiune in gradulu supremu delicata.

I se impune intregi inteligentie romanesci a luá in desbatere câtu se póte de seriósá cestiunea educatiunei sexului frumosu, cestiune de viét'a pentru noi romanii. Pâna ce nu suntemu coplesiti de femei romane vorbindu-ne in limbi straine, fiindu-le rusine a vorbi in dulcea loru limba materna. Acésta grea problema, in prim'a linia si mai usioru, aru puté-o deslegá si prin acésta a satisfice odata dorintiei generale exprimate din tóte partile romanimei din imperiulu Austro-Ungaru, numai si numai asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. Incumbe densei, cá unei asociatiuni ce pórtá in fruntea sa devis'a „cultur'a“ cá se ridice cestiunea acésta devenita acum pentru noi romanii, atátu de ardiétore la o solutiune definitivá si accelerata; fia apoi asigurata, cá sprijinulu moralu si materialu va veni cá unu curentu puternicu din tóte partile romanimei.**)

*) A se vedé corespondenti'a din „Obs.“ Nr. 61.

**) Responsulu celu mai respicatu si categoricu ce s'ar potea dá la acésta apostrofare patriotica indreptata către Asociatiunea transilvana este anticipata intre altele prin processulu verbale alu siedintiei comitetului din 10 Iuliu st. n. publicatu in Nr. 15—16 pag. 120—122, reprodustu in „Observatoriulu“ Nr. 63. Preste acésta Asociatiunea transilvana a inceputu se incuragedie educatiunea romanésca a femeiloru romane mai alesu in anii din urma nu numai prin cunoscuta espositiune care a costatu câteva mii, ci si prin votare de burse la fetitie de scóla. Mai bine de ani douedeci scólele de fetitie se inmultiescu succesive in diverse parti ale tieri, si precum aieptaramu mai susu, toema acuma se lucra cu energia pentru infiintarea unei scóle romanesci centrale de fetitie. Limb'a nóstra in aceste parti se si vorbesce mai curatu.

Dara se ne intielegemu si mai bine. Activitatea

Absorbitu cu totulu in ide'a acésta, am datu nitarei se amintescu inca din capulu locului, cá balulu s'a inceputu cu „Ardelén'a“, intr'unu entusiasmu generalu. „Roman'a“ s'a jocat de dóne ori, de o cununa frumósa 50—60 parechi. Si celelalte jocuri s'au dansatu cu multu focu si pasiune, erau inse o multime de dansatori.

In pausa, dn. Petculescu a binevoitu a ne jocá in pavilionu o cantionetta comica reprezentandu pe „Tieranulu moldovanu.“ Si-a jocat bine rolulu. Se vedea inse de pe façia sa, cá éra necajitu si amaritu in sufletulu seu din cauza cá i s'a reieptatu petitiunea indreptata către adunarea gen. pentru fondu de teatru, in care a cerutu unu ajutoriu siesi si trupele sale, cá se póta incepe de nou activitatea.

Paus'a a trecut si joculu s'a reinceputu cu indoite si reinoite poteri. Veseli'a isi ajunsese culmea sa.

Dio'a de 8 Augustu — conformu programului comitetului centralu de primire — érá destinata, se se faca excursiuni sau la ruinele cetatii Siomósiu, sau la viaa dlui Davidu P. Simonu; dara din cauza cá óspetii erau obositi si partea cea mai mare aveau dorint'a se plece către casa cu trenulu dela 10 óre a. m., nu credu se se fia executatu. Si daca s'ar fi executatu in parte credu cá cineva de acolo isi va luá onóren'a se Ve relatedie si despre acea frumósa excursiune.

Jubirea lipoveniloru s'a manifestatu si in momentele din urma, petrecédu pâna la gara pe óspeti in suita considerabila. Doriama aceste momente de despartire se fia mai lungi, dara in vanu, conversaramu numai câteva momente si masin'a dede signalulu de plecare in directiunea către Aradu. Adio fratiloru lipoveni! La o intalnire totu atátu de fericita si voiósa, pe anulu viitoriu la adunarea generala din Aradu.

Inca câteva cuvente si am terminatu. Nu potemu se tainuimu aceea ce ducemu cu noi din multu simpatie'a Lipova. Unu suveniru scumpu si neuitatu. Primirea cea pretinésca, ce au avutu óspetii din partea romaniloru lipoveni, — fiindu un'a dintre cele mai ospitale — va fi pentru óspeti de o perpetua aducere aminte. Comitetulu centralu de primire in frunte cu prea bine meritatul veteranu protopopu J. Tieranu, si-a implinitu gréó'a sa functiune cu demnitate. La apelulu esmisu din sinulu seu a respunsu romanimea din juru in acelasu refrenu, presentandu-se in numeru fórtu frumosu. Jumetate din óspeti erau mai totu preoti. Onóre comitetului centralu de primire si in osebi onóre binemeritatulu seu presidentu.

Tóte au avutu intre astfelu de impregiurari unu succesu moralu si materialu câtu se póte de imbucuratori. Succesulu materialu, cum nu potea fi altcum mai bunu, computandu la olalta sumele incurse cu ocaziunea acésta in favorulu fondului, dau sum'a frumósa de preste fl. 1200. Acesta este venitul brutu, substragédu-se spelese avute — punemu in casulu celu mai multu — 400 fl. totusi va remané unu venitu netu de 800 fl. in favorulu fondului de teatru. Acésta e sum'a circa, — dara póte fi si mai multu.

Amu venitu saraci si ne ducemu bogati, precum bine s'a esprimat si dnulu v.-presedente in vorbirea sa de inchidere. Ne ducemu bogati in simtiemente, bogati in tóte!

De ar dá bunulu Ddieu in viitoriu, cá tóte adunarile generale pentru fondu de teatru romanu se aiba unu succesu materialu totu asia de imbucuratori cá cea dela Lipov'a si atunci sunt siguru cá dorint'a unanima a romaniloru din Austro-Ungari'a se va realisá in curendu.

Silviu.

Sciri diverse.

— (Principesa de coróna Stefania) a nascutu la Laxenburg lângă Vien'a, domineca in 2 Septembrie a. c. o archiducesa sanetósá. Botezulu nou nascutei s'a facutu éri in 5 crt.

Din incidentulu acesta orasiulu nostru a fostu sér'a iluminatu, éra edificiele decorate cu stéguri in modu serbatorescu. Garnisón'a fiindu la manevre nu s'a pututu dá cele 21 puscaturi de tunu obligate si nici nu s'a pututu face sér'a retragerea cu musica.

— (Necrologu). Corpulu medicalu si farmaceuticu din Brail'a cu durere anuntia perderea colegulu loru

Doctoru J. Arsenie

incetatu din viatia la 17 c. Cortegiulu funebru a pornitu dela biseric'a cathedrala Joi la 18 Augustu órele 3 p. m.

Brail'a, 17 Augustu 1883.

Fia-i tierin'a usióra si memori'a neuitata!

— (Societatea pentru infiintarea unei scóle romane de fete in Oradea-Mare) va tiné

asociatiunei de aici este marginita prin statutele sale curatu numai la Transilvani'a cum Partibus adnexis. Acésta o sciu fórtu bine confratii din Ungari'a propria, din Banatulu propriu si din Bucovin'a, de aceea ea nici nu are din acelea parti mai multi membri, decâtu aru fi corbii albi intru unu stolu mare de corbi negrii si nici cá se ocupa de afacerile ei; o multime de insi nici cá sciu ceva despre existenti'a ei. Bine, se nu scia; dara fia-ne permisu a intrebá, dacia asociatiunea din Aradu si cea din Cernauti nu are aceeiasi vocatiune? De altumentrea se nu uitati, cá scólele romanesci sunt totuodata confessionali, si acésta ve explica restulu.

Red. Obs.

adunarea sa generala in anulu acesta, conformu conclusului din ultim'a adunare generale tinuta anulu trecut in Oradea-Mare, in opidulu Beiului la 16 Septembrie st. n. dupa urmatori'a programa:

1. Presedintele va deschide adunarea generale la orele 11 inainte d. m.
  2. Se voru alege doi notari ad hoc.
  3. Unulu din secretarii comitetului va ceti raportulu acestuia despre activitatea sa dela ultim'a adunare generale, precum si in generalu despre progressulu Societatii facutu dela infiintarea sa, si se va luá conclusiune.
  4. Cassariulu societatii va ceti raportulu seu despre starea fondului.
  5. Se va alege o comisiune de trei membri pentru esaminarea raportului cassariului.
  6. Se va alege o comisiune de 3 membri la care se voru inscrie membrii noi ai societatii si care va incasá tasele dela membrii vechi si noi.
  7. Se voru tine discursuri corespundietorie scopului societatii, si aretate antaiu comitetului; éra in lips'a acestora adunarea se va suspende pana candu voru lucra comisiunile; terminandu acele, adunarea se va redeschide si
  8. Comisiunea pentru inscriere de membri si primire de tase va raportá despre rezultatulu misiunii sale.
  9. Comisiunea alésa pentru esaminarea raportului cassariului va ceti raportulu seu.
  10. Se va alege comitetulu societatii pe urmatorii trei ani.
  11. Se va decide locul si timpul adunarii generali venitorie.
  12. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru verificarea processului verbale.
  13. Presedintele va inchide adunarea.
- Din siedinti'a comitetului societatii, tinutu in Oradea-Mare, la 16 Augustu st. n. 1883.
- Sylviu Rezei,   Jeroteu Belesiu,
secretariu,   vice-presedinte.

Cetindu in „Fóia bisericesca“ Nr. II redactata in Blasiu, despre edificarea unui convictu, care va portá numele „Seminariulu tinerimei romane din Blasiu“, de acestu actu maretu am fostu emotionatu din adanculu animei, care 'mi sioptesce bucuria nespusa.

Considerandu marinimitatea si cugetarea matura a prea gratiosului arhiepiscopu, considerandu spesele grele de 30 mii fiorini v. a. pentru edificarea maretului edificiu din caset'a sa propria esinde, considerandu in fine usurarea clerului si a natiunei, ai carei individi dorescu crescerea filoru sei in moralitate si invetiamentu, uimitu de maretulu actu, urezu dinpreuna cu consociei de principii, doritori de cultura, cá divin'a providentia se lungesca firulu vietiei escel. sale, cá peste unu anu dupe contractulu inchiatu, se guste dinpreuna cu noi din pocalulu bucuriei, vedendu maretulu seu planu realizatu. Multi ani se traiésca, cá si alte dorite se le póta realiza. Se traiésca!   Luc'a.

— (Constantia). Hoti. — Din comuna Aliman, plasa Silistra-noua judetiulu Constantia, se scriu „Postei“ urmatorele:

„Intr'una din dilele acestea, preotulu, notarulu si invetiatorulu din comun'a Márleanu le a venitu pofta se manance la recóre in padure. Spre a isi realiza placerea, ei si-au luat ce le au trebuitu pentru mancare si beutu, si au plecatu in padure. Ajunsi aice, s'au pusu se manance. Tocmai candu incepusera a manca cu gustu, esu doi ómeni inarmati din padure si iau la batae pe notaru si pe preotu. Dupa ce fura batuti binisioru acestia, invetiatorulu fi astepta se-i vie rendulu de batae, dar pe elu in locu de a ilu bate l'au cinstitu. Batausii nu sunt din band'a lui Sinc'a, care a virtutu spaima in localitatile de aici.

Se dice cá motivulu bataei preotulu si a notarulu ar fi cá, inainte a se intempla batai'a, s'ar fi intalnitu unulu din acesti hoti cu preotulu pe marginea comunei si ar fi disu se nu-lu spue primariulu, fiindu cá scia cá ilu cunoscea. Preotulu a spusu primariulu si primariulu a scrisu administratiunei. Candu hotii bateau pe preotu, ilu intrebau cu care mana a scrisu; elu a respunsu: cu drepta.

„Pana adi hotii acestia nu sunt prinsu.“
(„Natiunea.“)

Literatur'a científica la magiari.

Daca publicistii romani au dreptulu se observe, cá lectur'a de foi periodice prinde fórte anevoia radecini la publiculu romanescu, éra pentru carti abia se póte dice cá avemu vreunu publicu, acésta se explica in mare parte din trecutulu nostru fórte dorerosu. Nu are de unde se resara publicu cititoriu acolo, unde n'au existatu scóle cu trei si cu

patru generatiuni inainte. Nu se póte interessá cineva de istori'a contimpurana, adeca de press'a periodica, de intemparile dilei, daca nu e preparatu intru nimicu din istori'a timpiloru trecuti si anume din a patriei sale. Este inse sciutu, cá in scólele gimnasiali la care erau dusi romanii pana in an. 1848, sau nu se invetiá nicidecum istori'a patriei, sau numai o nimica tóta de 3—4 cóle scrise, éra istori'a generala se propunea numai in anulu II dela facultatea filosofica dupa unu auctoru, dela care nu érá permisu se se abata nici profesorulu si cu atátu mai puçinu studentii. Au fostu si gimnasie, chiaru si seminarie de teologi, unde érá strinsu opritu cá studentii se citésca alte carti afara de compendie loru de classe. Adaogemu, cá si fara de acea interdictiune bibliotecele erau o adeverata raritate. De unde potea se sbea tinerimea de atunci vreunu gustu pentru lectur'a? Ba se inspirá tineriloru chiaru despretiu cátra lectur'a istorica cá si cátra ori-care alt'a.

Sub absolutismu se propunea in gimnasie mai totu in limb'a germana si dupa unu singuru auctoru germanu (Pütz) istori'a generala; tinerimea érá indopata cu istori'a tuturoru popóraloru, numai nu si cu istori'a patriei si a natiunei sale. Sub dualismu? Se te ferésca Ddiu de istori'a patriei care se propune in epoc'a de façia.

Totu asia érá si cu alte sciintie. De unde se capete romanulu gustu la lectur'a? Din contra, elu invetiase a urí cartea din mic'a copilaria, de candu mancuse multime de batai barbare, pentru carte, éra nu numai pentru escesse tineresci. La multi a strabatutu in sangele si in meduv'a loru ur'a cátra invetiatura, care apoi a trecut si la pruncii loru. „Am se te dau la scóla ungurésca, se te bata acolo cu virgasiu, pana 'ti va pusca sangele in grinda; se te bata pe pielea góla cu niiele muiate in apa sarata.“ Acesta érá metodulu cu care se inspirá romanulu iubirea cátra invetiatura. Éra daca unii totu luptau si esiau de frunte, acelora li se dicea in tonulu celu mai brutale: „Ce folosu de invetiatur'a ta, cá-ci mai pe urma tu totu vei perí in furci.“

Asia dara constatamu cu dorere, cá romaniloru din acésta monarchia nu le place lectur'a decâtu numai cá esceptiune, nu cá regula precum este la popórale neolatine si la cele germane, constatamu, inse nu ne miramu.

Acestea premisse despre iubirea sau lips'a de iubirea lecturiei la romani, se cercetamu in câteva liniamente, pe care gradu alu progresulu voru fi standu in punctulu acesta compatriotii nostrii magiari.

Toti cei cari cunóscu din istori'a patriei ne-numeratele mesuri luate de ani 340 adeca dela reformatiune incóce, cum si extraordinariile midiolóce materiali date dela tíera si de cátra particulari pentru cultivarea poporulu magiaru, voru avea dreptu se respundia, cá aci nu incape nici-o comparatiune, cá-ci pentru magiari s'au facutu totu (intocma cá in dilele nóstre), din contra pentru romani aprópe nimicu, cá-ci si puçinulu ce se va fi facutu, nicidecum n'au avutu de scopu a cultivá pe acestu poporu, cátu mai virtosu a'lu castigá pentru scopurile altui poporu sau alu vreunei confessiuni religiose; cá-ci de si incepura a duce si pe romanu la scóla, acésta inse nu se facea cu scopu de a'lu cultivá intru intielesulu adeveratu si sublime alu cuventulu, ci mai multu cu scopu de a'lu hebeuci (prostí), cá se devina instrumentulu altora, spre a 'i inavuti din sudórea loru.

Conformu precepteloru sau daca voiti, dogmeloru adoptate de cátra confessiunile religiose protestante, cum sunt cea luterana, calviniana, anglicana, unitariana, metodista, hernhutiana etc. toti sectatorii loru sunt obligati a cití bibli'a in limb'a loru materna, a cantá psalmii lui Davidu si alte cantari bisericesci din carti tiparite inadinsu, de care se cere cá se se afle la tóte familiile. De aci pana la citirea altoru carti este numai unu pasu. La catolici sunt asemenea introduse din vécuri fórte multe carti de rogatiuni in tóte limbile popóraloru preste care se intinde biseric'a romano-catolica. Preste acésta la tóte acelea confessiuni apusene s'au tiparitu multime de colectiuni de predice bisericesci, pentru-cá dupa-ce credintiosii le audu din graiulu viu alu preotulu de pe amvonu, se le póta avé si in casele loru. Nu mai vorbimu si de alte carti poporané publicate in sute de mii de exemplarie. Cu tóte acestea mérga ori-cine prin comunele curatu magiare sau amestecate, se intre din casa in casa, sau incái se caute in statisticele mai noue si ceva mai exacte decâtu erau cele vechi, totuodata se arunce ochii in tóte partile prin aceleasi comune, se studiedie, se compare toti factorii de cultura si apoi se le compare cu ale romaniloru, cu sange rece, fara nici-o preocupare

nationala, cá se póta judecá dreptu si apoi se se intrebe cu mirare, pentru-ce este si poporulu magiaru atátu remasu inapoi.

Se trecemu dela poporatiunea rurala si dela cea disa semi-urbana din orasielle mici la clasele midiolocii, la propri'a burgesinde si la asia numit'a Gentry (aristocrati mici) a magiariloru, se o cercetamu nu asia cum fusese ea inainte numai cu o suta de ani, ci pe trépt'a si in conditiunile in care se afla astadi, candu insusi statulu versa pe fiacare anu milióne pentru cultivarea ei, candu acela 'i subventionédia scólele si 'i face din nou multime de scóle noue pompóse, candu intretine unu mare numeru de societati ambulante pentru representatiuni teatrale si intinde subventiuni diverse la unu numeru considerabile de diarie. Ací inse vomu lasá cá se vorbésca in locul nostru unu magiaru dintre cei mai infocati, adeca dn. J. Hunfalvi in officiosulu „Nemzet“ Nr. 199 din a. c.

(Va urmá.)

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

31 Augustu st. n. in Sibiiu:

Grán, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	770—850
Grán, amestecat	1 „ „	650—730
Secara	1 „ „	280—320
Papusiou	1 „ „	5—6—
Ordiu	1 „ „	5.—630
Ovesu	1 „ „	280—320
Cartofi	1 „ „	190—210
Mazare	1 „ „	8—16.—
Linte	1 „ „	10. 10.—
Fasole	1 „ „	5—6.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	74.—72.—
Untura (unsóre topita)	50 „ „	72—57
Carne de vita	1 „ „	42—44
Oua de 10	1 „ „	20.—24

Cursulu bursiei din Vien'a si Pest'a

in 31 Augustu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru ungresca cu 6%	119.85	119.80
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	91.80	91.50
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	114.25	114.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	98.50	98.75
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	139.—	138.75
Obligatiuni ung. de rescumpararea pamentulu	99.—	101.—
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	98.60	98.50
Obligatiuni urbariale temesiane	99.25	98.75
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	97.75	99.25
Obligatiuni urbariale transilvane	98.50	99.—
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99.—	97.50
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimiei de vinu	—	97.25
Datoria de statu austriaca in chartie	78.40	78.30
Datoria de statu in argintu	79.10	79.—
Rent'a de auru austriaca	99.60	99.25
Sorti de statu dela 1860	133.50	135.50
Actiuni de banca austro-ung.	837.—	837.—
Actiuni de banca de creditu ung.	294.75	293.75
Actiuni de creditu aust.	294.40	293.80
Scrisuri fonciari ale institutulu „Albin'a“ dela Sibiiu	—	—
Galbini imper.	5.65	5.60
Napoleonidorulu	9.50	9.49
100 marce nemtiesci	58.45	58.40

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

1 Sept. st. n. 1883.

Fonduri de Statu:

Banca Nationala (500 l.)	380.—
Societatea „Daci'a-Romania“ (300 l.)	420.—
Banca Romaniei (500 l.)	—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	200. ^{1/2}
Soc. rom. de construct. si lucrari publice (l. 500)	—
Rent'a romana 1875 5%	1.—
Rent'a romana amort. 5%	93. ^{5/8}
Rent'a romana (Rurala conv.) 6%	—
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	—
Valori felurite:	
Creditu fonciaru ruralu 7%	—
Creditu fonciaru ruralu 5%	—
Creditu fonciaru urbanu 7%	—
Creditu fonciaru urbanu 6%	—
Creditu fonciaru urbanu 5%	—
Obligatiunile Casei Pens.	—
Actiuni:	
Inprumutulu Stern 7%	—
Inprumutulu Oppenheim 8%	—
Inprumutulu Municipal 8%	—
Inprumutulu orasiulu Bucuresci cu lose	—

Avisu! Cu incepere dela 1 Septembrie a. c. redactiunea acestui diariu s'a mutat in strad'a Urezului (Reisbergasse) Nr. 25 etagiulu primu.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Kraft.**